

Niniejszy projekt stanowi nowatorską analizę związków między systemami organizacji rodzinnej a kształtowaniem się nierówności pod względem płci i wieku w społeczeństwach Europy od czasów nowożytnych, aż po wiek 20-sty, w rozległej perspektywie porównawczej. W projekcie poszukuje się odpowiedzi na pytania o wzorce, przyczyny oraz implikacje patriarcalnie zorientowanych układów rodzinnych, posługując się do ich opisu wypracowanym na gruncie demografii historycznej wskaźnikiem Patriarchatu Rodzinnego (*Patriarchy Index*) oraz niezwykle szerokim zestawem danych z zakresu demografii, ekonomii, historii oraz uwarunkowań środowiskowych dla ponad 300 populacji regionalnych z lat 1700-1926. Choć rozważania nad formami rodziny na starym kontynencie mają długą tradycję, to jednak wcześniejsze badania nad tą tematyką nie zaowocowały kompleksową rekonstrukcją historyczną geografii patriarcalnych form rodzinnych, nie doprowadziły też do uchwycenia faktycznego zróżnicowania przestrzennego i kulturowego na pozór jednolitych struktur patriarchatu rodzinnego. Dotyczy to zarówno różnic pomiędzy społeczeństwami europejskimi w przeszłości, jak i miejsca Europy w szerszych układach odniesienia.

W oparciu o niedostępne wcześniej zasoby informacji oraz szczegółowo dobrane narzędzia badawcze projekt podejmuje się odpowiedzieć na trzy ogólne pytania: **(1) Jakie były główne różnice między historycznymi społeczeństwami Europy pod względem stopnia „zpatriarchalizowania” ich struktur rodzinnych i jak ta zmienność przedstawia się w porównaniu z innymi społeczeństwami światowymi?** **(2) W jaki sposób systemy rodzinne o różnym stopniu nasycenia nieegalitarnymi praktykami społecznymi wpływały na sprawczość i dobrostan europejskich kobiet w przeszłości w zakresie ról społecznych i rodzinnych, wzorców współmieszkania, czy możliwości kształtowania biegu własnego życia?** **(3) Co napędzało zaobserwowane zróżnicowanie w patriarcalnej organizacji rodziny i jak te czynniki różniły się między populacjami z różnych części kontynentu europejskiego?**

Te trzy główne grupy problemów analizowane są w następujących po sobie modułach badawczych. **Moduł pierwszy** zmierza do rekonstrukcji zlokalizowanych wskaźników nierówności związanych z płcią i wiekiem w europejskich systemach rodzinnych w przeszłości; umieszczenia ich w rozległej perspektywie porównawczej; pokazania, że oprócz różnic między *slabszymi* lub *silniejszymi* wariantami jednego systemu, obserwowana zmienność historyczna wiązała się również z występowaniem istotowo różnych formacji patriarchatu rodzinnego. **Moduł drugi** ilustruje na materiale empirycznym jak patriarcalna organizacja rodziny wpływała na dobrostan kobiet w gospodarstwie domowym, na ich obecność na pozarodzinnym rynku pracy, sytuacje opiekuńcze we wczesnej i późnej starości, oraz na nierówności płci w zakresie akumulacji kapitału ludzkiego. Wreszcie, **moduł trzeci**, konfrontuje odmienne konteksty patriarchatu rodzinnego trzech społeczeństw z 18-wiecznej Europy Wschodniej celem zrozumienia czynników historycznych, przestrzennych, środowiskowych i polityczno-ekonomicznych kształtujących go.

Podstawę źródłową badań stanowi zharmonizowany zbiór mikrodanych z publicznych spisów ludności zarówno historycznych, jak i współczesnych, które zgromadzono w ramach międzynarodowo uznanych projektów Mosaic, North Atlantic Population (NAPP) oraz IPUMS-International. Dane te analizowane są w ujęciu koncepcji teoretycznych wywiedzionych z humanistyki i badań społecznych, z użyciem zaawansowanych metod statystycznych oraz jakościowej analizy porównawczej.

W rezultacie projektu możliwe będzie – z jednej strony - zidentyfikowanie systemów rodzinnych dawnej Europy charakteryzujących się największym stopniem nierówności pod względem płci (i wieku); z drugiej strony - przedstawienie historycznego patriarchatu rodzinnego jako złożonego i przestrzennie zróżnicowanego zjawiska, w którym współistniały różne formy męskiej i żeńskiej sprawczości. Projekt rzuca też nowe światło na przyczyny zróżnicowania położenia kobiet w dawnych społeczeństwach europejskich poprzez odwołanie do zhierarchizowanych struktur wewnątrzrodzinnych i ukazania mechanizmów poprzez które generowały one nierówności między płciami w dostępie do zasobów, pozycji i ról społecznych.

Celem upowszechnienia wyników projektu, w trakcie jego trwania przygotowanych zostanie około sześciu artykułów naukowych, które złożone zostaną do wiodących recenzowanych czasopism naukowych z dziedziny demografii historycznej, studiów międzykulturowych, *gender studies*, demografii przestrzennej i historii gospodarczej.